

Granskning av kretslopp och vattennämnden

– verksamhetsåret 2023

2024-04-09

Missiv till kretslopp och vattennämnden

Revisionskontoret har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna genomfört granskningen av nämnden avseende verksamhetsåret 2023. All granskning som har genomförts i nämnden under året presenteras i denna revisionsredogörelse. Av redogörelsen framgår de sakkunnigas iakttagelser och bedömningar.

Vi, förtroendevalda revisorer, hänvisar till de sakkunnigas redogörelse som grund för vårt uttalande till kommunfullmäktige. Vi ställer oss bakom de sakkunnigas bedömningar och rekommendationer som framgår av denna redogörelse.

Följande rekommendationer lämnas:

Kretslopp och vattennämnden rekommenderas att säkerställa att föreskrifterna för va-taxan utformas i enlighet med vattentjänstlagen.

Kretslopp och vattennämnden rekommenderas att vidta åtgärder för att förbättra systemen och rutinerna för uppföljning av avgifterna för vatten och avlopp.

Kretslopp och vattennämnden, kommunstyrelsen och Gryaab AB rekommenderas att i samverkan vidta åtgärder för att säkerställa att va-kollektivet endast står för nödvändiga kostnader för va-anläggningen.

Kretslopp och vattennämnden rekommenderas att säkerställa att avgifter till andra kommuner utöver kostnader för drift och underhåll också beaktar utgifter för investeringar i va-anläggningen.

Kretslopp och vattennämnden rekommenderas att arbeta för att stärka den interna kontrollen i faktureringsprocessen.

Kretslopp och vattennämnden och Gryaab rekommenderas att var för sig och i samverkan, utveckla särredovisningen för att säkerställa följsamheten mot vattentjänstlagen.

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att upprätta ett system för styrning, uppföljning och kontroll avseende avloppshantering som omfattar kraven på leverantörens tjänster samt har sin utgångspunkt i lagen om allmänna vattentjänster. (kvarstår sedan 2021)

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att stärka den interna kontrollen i löneprocessen genom att upprätta en rutin för regelbunden kontroll av registrerade ändringar av grunddata i lönesystemet. (kvarstår sedan 2022)

Vi vill betona vikten av att nämnden vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas i revisionsredogörelsen.

Med anledning av rekommendationerna vill vi också ha ett yttrande från nämnden. Av yttrandet ska det framgå vilka åtgärder som nämnden har gjort eller planerar att göra för att hantera de lämnade rekommendationerna.

Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 21 juni 2024.

Göteborg den 9 april 2024

För revisorsgruppen,
enligt uppdrag

Jonas Ransgård
ordförande

Torbjörn Rigemar
vice ordförande

Stadsrevisionens uppdrag

Stadsrevisionens uppdrag är att granska kommunens verksamhet. Granskningen sker på uppdrag av kommunfullmäktige som utser förtroendevalda revisorer som ansvarar för granskningen av nämnderna och kommunstyrelsen. Bland de förtroendevalda utser kommunfullmäktige även lekmanrevisorer. Lekmanrevisorerna ansvarar för granskningen av de bolag som kommunen äger.

De förtroendevalda revisorerna anlitar alltid sakkunniga biträden (yrkesrevisorer) som genomför granskningen. I revisionsredogörelserna presenterar yrkesrevisorerna den granskning de har gjort på nämnderna och kommunstyrelsen. Revisionsredogörelserna ligger till grund när de förtroendevalda revisorerna ansvarsprövar nämnderna och lämnar sitt uttalande till kommunfullmäktige.

Viss granskning rapporteras till kommunfullmäktige löpande under året i särskilda revisionsrapporter. Du hittar alla stadsrevisionens redogörelser och rapporter på www.goteborg.se/stadsrevisionen, men du kan också beställa dem från revisionskontoret via stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se.

Diarienummer: 0178/23

Innehåll

1	Samlad bedömning	6
1.1	Rekommendationer	6
2	Grundläggande granskning	8
2.1	Verksamhet	8
2.2	Ekonomi	9
2.3	Intern kontroll	10
2.4	Bedömning	10
3	Avgifter för vatten och avlopp i Göteborgs Stad	11
4	Granskning av räkenskaper	12
4.1	Granskningsresultat	13
5	Uppföljning av tidigare granskning	14
5.1	Uppföljning av grundläggande granskning- prognossäkerhet	14
5.1.1	Bedömning	14
5.2	Uppföljning av nämndens uppföljning av avfallsinsamlingen	14
5.2.1	Bedömning	15
5.3	Uppföljning av kontinuitetsförmåga i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad	15
5.3.1	Bedömning	16
5.4	Uppföljning av styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering	16
5.4.1	Bedömning	17
5.5	Uppföljning av nämndens uppdrag som huvudman och beställare	17
5.5.1	Bedömning	18
5.6	Uppföljning av nämndens förebyggande arbete mot oegentligheter	18
5.6.1	Bedömning	18
5.7	Uppföljning av styrning, uppföljning och kontroll av va-nätets förnyelse	19
5.7.1	Bedömning	19
5.8	Uppföljning av intern kontroll i redovisningsrutiner	20
5.8.1	Bedömning	20

1 Samlad bedömning

Varje år granskar kommunens revisorer nämndens verksamhet i den omfattning som följer av god revisionssed. Årets granskning består av

- grundläggande granskning
- granskning av avgifter för vatten och avlopp i Göteborgs Stad
- granskning av räkenskaper
- uppföljande granskning.

Revisionskontoret har faktaavstämt all granskning med förvaltningen.

Den samlade bedömningen, utifrån årets granskning av nämnden, är att verksamheten delvis har bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare är bedömningen att nämndens interna kontroll delvis har varit tillräcklig.

Nämnden redovisar ett större underskott för år 2023 och nämndens fordran på va-kollektivet bedöms inte heller kunna balanseras under 2024. I övrigt har det inte framkommit några väsentliga avvikelser i den grundläggande granskningen.

Inom ramen för granskningsprojektet Avgifter för vatten och avlopp i Göteborgs Stad, bedömer vi att nämnden behöver säkerställa en större följsamhet mot vattentjänstlagen i utformningen av föreskrifterna för va-taxa. Nämnden behöver också vidta åtgärder för att se till att va-kollektivet endast debiteras nödvändiga kostnader.

Det är positivt att nämnden infört ett nytt kund-verksamhetssystem under året. Vi bedömer att system och rutiner för ekonomiuppföljning, specifikt vad gäller avgifterna för vatten och avlopp, behöver utvecklas. Den interna kontrollen behöver förbättras i faktureringsprocessen och vid framtagande av underlag till fakturor. Nämnden behöver också utveckla särredovisningen av va-verksamheten.

Vid uppföljningen av tidigare års granskning noterar vi att nämnden har vidtagit åtgärder och omhändertagit de rekommendationer vi lämnat. Nämnden behöver dock vidta ytterligare åtgärder för att upprätta ett system för styrning och uppföljning av avloppsverksamheten.

Vid den uppföljande granskningen av intern kontroll i redovisningsrutiner framgår att nämnden ännu inte vidtagit tillräckligt med åtgärder avseende bristerna i löneprocessen.

1.1 Rekommendationer

Utifrån årets granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att säkerställa att föreskrifterna för va-taxan utformas i enlighet med vattentjänstlagen.

- Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att vidta åtgärder för att förbättra systemen och rutinerna för uppföljning av avgifterna för vatten och avlopp.
- Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden och kommunstyrelsen att i samverkan vidta åtgärder för att säkerställa att va-kollektivet endast står för nödvändiga kostnader för va-anläggningen.
- Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att säkerställa att avgifter till andra kommuner utöver kostnader för drift och underhåll också beaktar utgifter för investeringar i va-anläggningen.
- Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att arbeta för att stärka den interna kontrollen i faktureringsprocessen.
- Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden och Gryaab att var för sig och i samverkan, utveckla särredovisningen för att säkerställa följsamheten mot vattentjänstlagen.

Följande rekommendationer kvarstår sedan tidigare år:

- Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att upprätta ett system för styrning, uppföljning och kontroll avseende avloppshanteringen som omfattar kraven på leverantörens tjänster samt har sin utgångspunkt i lagen om allmänna vattentjänster.
- Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att stärka den interna kontrollen i löneprocessen genom att upprätta en rutin för regelbunden kontroll av registrerade ändringar av grunddata i lönesystemet.

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma nämndens ledning och styrning samt interna kontroll. Styrningen och kontrollen ska vara tillräcklig för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Den grundläggande granskningen består av tre övergripande revisionsfrågor:

- Har nämnden genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?
- Har nämnden en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
- Har nämnden sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Granskningen är avvikelsebaserad och fokuserar i huvudsak på nämndens övergripande systematik, strukturer och arbetssätt.

2.1 Verksamhet

Nämnden ska genomföra sitt grunduppdrag enligt reglementet, gällande lag och författning samt enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om. Fullmäktige har genom budgeten gett stadens nämnder och bolag mål som de ska uppnå och uppdrag som de ska genomföra. Vi har översiktligt granskat hur nämnden har genomfört sitt grunduppdrag och arbetat med fullmäktiges mål och uppdrag, som berör nämnden. Vi har även granskat nämndens protokoll och beslutsunderlag.

Granskningen visar att nämnden i huvudsak har planerat och genomfört grunduppdraget i enlighet med reglementet. Vidare visar granskningen att nämnden har arbetat med de mål och uppdrag som fullmäktige har gett nämnden. Nämnden har följt upp måluppfyllelsen och arbetet med fullmäktiges uppdrag i delårsrapporter och i årsrapporten.

Nämnden bedömer att de egna målen i åtgärdsplaner uppfylls till viss del och anger bland annat att förbättringar krävs för att säkra va-anläggningens funktion. Inom avfallsverksamheten har arbetet med övertagandet av ansvaret för förpackningsinsamling och obligatorisk matavfallsinsamling prioriterats under året.

Vi har noterat att flera nämndledamöter valt att inte delta i nämndens beslut om budget för 2024. Vi vill påpeka att detta inte fräntar berörda ledamöter ansvaret för nämndens verksamhetsmässiga och ekonomiska resultat i förhållande till nämndens budget för 2024.

Inga större avvikelser har noterats i nämndens hantering vid beslutsfattande.

2.2 Ekonomi

Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramar som fullmäktige har gett den. Nämnden ska också se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat nämndens styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Granskningen visar att nämnden delvis bedrivit verksamheten inom de ekonomiska ramarna för året. Granskningen visar vidare att nämnden i huvudsak har följt upp sin ekonomi kontinuerligt.

Nämnden redovisar avvikelser mot budget. Det gäller både va-verksamheten och avfallsverksamheten. Den sammanlagda avvikelsen uppgår till 1,4 procent av bruttokostnaderna. Nämnden har budgeterat ett resultat på -46,8 mnkr, resultatet uppgår till -84 mnkr, vilket motsvarar 4,8 procent av bruttokostnaderna.

Nämndens verksamhet består av två verksamhetsområden som finansieras av taxekollektiv genom avgifter, va-verksamheten och avfallsverksamheten.

Va-verksamheten redovisar ett resultat om -49,5 mnkr. Nämnden har haft stora ökningar av räntekostnader under året. Utgångspunkten i budgeteringen är kommunstyrelsens prognoser på förväntad genomsnittlig räntekostnad.

Va-verksamheten redovisar ett underskott sedan år 2021. År 2022 var underskottet dock inte väsentligt. Den totala fordran på va-kollektivet uppgår för 2023 till 51,6 mnkr. Enligt Statens va-nämnd bör överskott och underskott i princip jämnas ut inom tre år.¹ En något längre tid kan godtas om huvudmannen har antagit en plan som visar hur utjämningen skall ske. I annat fall anses verksamheten vara skattefinansierad. I tabellen nedan redovisas den ackumulerade fordran på abonnent.

Tkr	2020	2021	2022	2023 ²
Skuld/fordran abonnent	20 988	-39 097	- 2 097	-51 600

Av va-taxeärendet som kretslopp och vattennämnden framlagt för fullmäktigebeslut inför 2024, framgår att nämndens planerade avgiftshöjning på 13,5 % av brukningsavgifter under 2024, och därefter 10 % per år, kommer innebära att fordran på va-kollektivet först börjar regleras år 2026. Av nämndens verksamhetsplan för 2024 noterar vi att nämnden prognostiserar ett underskott även för 2024 och 2025. De avgiftshöjningar som planeras är med små marginaler tillräckliga för att kompensera för ökade kostnader och regleringen av skulden år 2026.

Åtgärder för att effektivisera verksamheten redovisas i årsrapporten men är inte kostnadsberäknade. Nämnden har inte planerat för större besparingar och/eller kostnadseffektiviseringar.

¹ Prop. 2005/06:78, sid 87

² Prognos årets fordran dec -51,6 adderas fordran för 2022.

Avfallsverksamheten har under fem år redovisat överskott. I och med årets negativa resultat -34,5 mnkr regleras överskottet mot avfallsskollektivet och en fordran har uppstått. Vi noterar en relativt stor skillnad mellan den senaste prognosen i oktober och det slutgiltiga resultatet.

Nämnden har en kontinuerlig rapportering av ekonomin. Dock har ingen uppföljning redovisats för november.

När det gäller investeringar och exploateringar har nämnden tidigare år inte upprätthållit en tillräcklig genomförandetakt. Nämnden har höjt sin genomförandetakt under 2023 och redovisar i år ett mindre överskott i förhållande till budget vad gäller investeringar. För exploateringar redovisar nämnden ett underskott mot budget. Underskottet avser bland annat ökade kostnader för Skra Bro och en högre framdrift av projekt. Avseende inkomster så uppnås inte budgeten. Orsaken uppges vara att intäkter från projekt har skjutits framåt i tiden samt konjunkturläget. Sett till planerade investeringar och exploateringar i ett femårigt perspektiv, behöver genomförandetakten öka ytterligare.

2.3 Intern kontroll

Nämnden ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Nämnden ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat nämndens interna styrning, uppföljning och kontroll.

Granskningen visar att nämnden har upprättat en samlad riskbild och en internkontrollplan. Riskhantering har i huvudsak skett inom väsentliga områden. Granskningen visar även att den interna kontrollen har följts upp och att nämndens system för styrning, uppföljning och kontroll har utvärderats.

Ett större arbete har genomförts vid förvaltningen för att skapa systematik i riskanalyser och för att öka avdelningarnas delaktighet i arbetet med den interna kontrollen. Förvaltningens process för riskhantering och kontroll har dokumenterats.

2.4 Bedömning

Revisionskontorets bedömning utifrån en översiktlig granskning är att nämnden delvis har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som vi granskat.

Granskningen visar på förbättringsområden vad gäller nämndens styrning av ekonomin. Nämnden behöver nog följa den ekonomiska utvecklingen och säkerställa att eventuella underskott hanteras inom tre år, det vill säga vid utgången av 2025, såsom framgår av vattentjänstlagen. Nämnden behöver planera för effektiviseringsåtgärder samt avgiftshöjningar för att hantera eventuella underskott. Med tanke på det ekonomiska läget bör nämnden också överväga en tätare ekonomisk avrapportering vid årets slut.

Revisionskontorets bedömning utifrån en översiktlig granskning är att nämnden i huvudsak har genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt. Det är positivt att nämnden har utvecklat systematiken för arbetet med riskanalyser och intern kontroll.

3 Avgifter för vatten och avlopp i Göteborgs Stad

Under året har revisorerna granskat avgifterna för vatten och avlopp i Göteborgs Stad. Granskningen har avrapporterats till kretslopp och vattennämnden, Gryaab AB, kommunstyrelsen och till kommunfullmäktige i en särskild revisionsrapport.³

Syftet med granskningen har varit att bedöma om Göteborgs Stads taxa för vatten- och avloppstjänster är utformad och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt. Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster har utgjort huvudkriterium för att bedöma granskningens iakttagelser.

Göteborgs Stads va-verksamhet står, liksom många kommuner, inför många utmaningar avseende att upprätthålla en tillräcklig förnyelse av anläggningen samtidigt som staden också växer. Kostnader för räntor och avskrivningar kommer att öka till följd av va-anläggningens utbyggnad och förnyelse. För att finansiera va-verksamheten och va-anläggningen tar staden ut avgifter från de kommunmedlemmar som ingår i va-kollektivet. Staden har även slutit avtal med andra kommuner, som i sin tur betalar avgifter för va-tjänsterna. Lagen om allmänna vattentjänster ställer inte endast krav på att självkostnadsprincipen tillämpas, utan även att avgifterna endast får täcka nödvändiga kostnader. Det senare innebär att vattentjänster ska utföras kostnadseffektivt och med kvalitet.

Va-verksamheten bedrivs av kretslopp och vattennämnden och det delägda bolaget Gryaab AB i Göteborgs Stad. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för uppsikten av verksamheten. Kretslopp och vattennämnden ansvarar för att ta fram föreskrifterna för va-taxan som fullmäktige beslutar om.

I granskningen har vi iakttagit ett flertal utvecklingsområden inom nämndens ansvarsområde. Föreskrifterna behöver utvecklas för att säkerställa följsamheten mot vattentjänstlagen.

Det är positivt att nämnden infört ett nytt kund/verksamhetssystem under året och att en ny ekonomimodell kommer att införas. Vi bedömer att system och rutiner för ekonomiuppföljning, specifikt vad gäller avgifterna för vatten och avlopp, behöver utvecklas. Nämnden behöver se till att va-kollektivet endast debiteras nödvändiga kostnader i enlighet med vattentjänstlagen.

³ Granskning av avgifter för vatten och avlopp i Göteborgs Stad, diarienummer 0153/23, beslutad av revisorsgruppen 2024-03-19

Den interna kontrollen behöver förbättras i faktureringsprocessen och vid framtagande av underlag till fakturor. Nämnden behöver också utveckla särredovisningen av va-verksamheten.

Följande rekommendationer ges till nämnden till följd av granskningen:

Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att säkerställa att föreskrifterna för va-taxan utformas i enlighet med vattentjänstlagen.

Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att vidta åtgärder för att förbättra systemen och rutinerna för uppföljning av avgifterna för vatten och avlopp.

Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden, kommunstyrelsen och Gryaab AB att i samverkan vidta åtgärder för att säkerställa att va-kollektivet endast står för nödvändiga kostnader för va-anläggningen.

Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att säkerställa att avgifter till andra kommuner utöver kostnader för drift och underhåll också beaktar utgifter för investeringar i va-anläggningen.

Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden att arbeta för att stärka den interna kontrollen i faktureringsprocessen.

Revisionskontoret rekommenderar kretslopp och vattennämnden och Gryaab att var för sig och i samverkan, utveckla särredovisningen för att säkerställa följsamheten mot vattentjänstlagen.

4 Granskning av räkenskaper

En del av Stadsrevisionens granskning består av att granska och bedöma om stadens räkenskaper är rättvisande. Räkenskapsgranskningen genomförs av upphandlade revisionsföretag.

Den 1 januari 2023 trädde *Standard för kommunal räkenskapsrevision* i kraft.⁴ Standarden som innefattas i god revisionssed reglerar hur granskning av räkenskaper ska genomföras och omfattar alla kommuner och regioner.

Tillämpningen av den nya standarden innebär att revisionsansatsen skiljer sig från tidigare år. Från och med 2023 tar granskningen av delårs- och årsredovisning samt intern kontroll (väsentliga processer) sin utgångspunkt i stadens räkenskaper i stället för, att som tidigare, bygga nerifrån och upp utifrån nämndernas redovisning. Revisionsansatsen, som bygger på väsentlighetsbedömningar utifrån ett övergripande kommunperspektiv, innebär att vissa nämnder kan

⁴ *Standard för kommunal räkenskapsrevision* är framtagen och beslutad av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer (SKYREV) och Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR).

beröras mindre av den årliga räkenskapsgranskningen jämfört med tidigare.
Andra kan beröras mer.

4.1 Granskningsresultat

Kretslopp och vattennämnden omfattades av granskningen av intern kontroll i flera processer; intäktsprocessen, inköp av huvudverksamhet, löneprocessen samt bokföringsorder.

Inga väsentliga iakttagelser som berör nämnden har rapporterats i granskningen av Göteborgs Stads räkenskaper 2023.

5 Uppföljning av tidigare granskning

I detta avsnitt redogör vi för uppföljningen av de rekommendationer som har lämnats till nämnden tidigare år.

5.1 Uppföljning av grundläggande granskning-prognossäkerhet

Revisorerna granskade år 2021 bland annat nämndens prognossäkerhet inom ramen för den grundläggande granskningen. Granskningen ledde till att vi gav följande rekommendation till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att genomföra åtgärder för att förbättra prognossäkerheten

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom att ställa frågor till förvaltningen och analysera den ekonomiska uppföljningen och resultatet.

Uppföljningen visar att nämndens prognossäkerhet har förbättrats jämfört med tidigare år. Avvikelsen mellan nämndens prognos för årets resultat vid delåret i förhållande till utfallet för helåret är inte väsentlig. Det gäller även investerings- och exploateringsverksamheten. Vi noterar dock att prognosen för avfallsverksamheten uppvisar en större avvikelse mot utfallet för året.

5.1.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden har genomfört åtgärder och därmed omhändertagit rekommendationen. Vi bedömer dock att nämndens arbete med att stärka sin styrning och uppföljning av ekonomin behöver fortsätta.

5.2 Uppföljning av nämndens uppföljning av avfallsinsamlingen

Revisorerna granskade år 2022 uppföljningen av avfallsinsamlingen. Granskningen medförde att vi riktade följande rekommendationer till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att utveckla systematiken i uppföljningen av avfallsverksamheten.

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att uppmärksamma Renova AB och Renova Miljö AB på att beställarens insyn i bolaget behöver öka, för att säkerställa följsamheten mot avtal och att kontrollkriterierna enligt Teckal uppfylls.

Vi har i år följt upp dessa rekommendationer genom att ställa frågor till förvaltningen. Granskningen visar att avfallsavdelningen fortsatt att implementera den modell för uppföljning av avfallsverksamheten som tagits fram. I uppföljnings-

mallen återfinns de krav som finns i avtalen. En struktur för uppföljning och regelbundna möten mellan processledarna avseende entreprenaduppföljning har införts. En årlig uppföljning genomförs tillsammans med entreprenören med utgångspunkt i avtalen, förutom de löpande uppföljningsmötena som sker månadsvis mellan processledare och entreprenörer.

Avfallsavdelningen har även tagit fram en modell för att presentera resultaten av uppföljningen av avfallsverksamheten för nämnden, som kommer att införas under 2024.

Under året har en utredning avseende uppfyllelsen av Teckal-kriterierna genomförts. Av den uppföljande granskningen framgår att frågorna avseende Teckal i mycket är avhängig den rättsprövning som pågått en längre tid och som ännu inte avgjorts.

En dialog förs med Renova AB för att tillsammans med Renova AB och det kommunala regionala chefsnätverket för Renova AB (KCR) hitta formerna för hur kommunerna kan säkerställa att kontrollkriteriet enligt Teckal efterlevs. Återrapportering avseende Renova AB och KCR sker nu vid varje nämndmöte.

5.2.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden har omhändertagit rekommendationerna. Det är viktigt att nämnden fortsätter att följa upp efterlevnaden av Teckal-kriterierna.

5.3 Uppföljning av kontinuitetsförmåga i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad

Revisorerna granskade år 2022 kontinuitetsförmåga i samhällsviktiga verksamheter i Göteborgs Stad. Granskningen medförde att vi riktade följande rekommendationer till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att i alla delar stärka arbetet med kontinuitetsplanering inom avfallsverksamheten.

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att reglera kontinuitetsplanering och krisberedskap i avtalen med de privata utförare som är anlitade inom avfallsverksamheten.

Vi har i år följt upp dessa rekommendationer genom att ställa frågor till förvaltningen och genom att analysera dokumentation.

Under året har avfallsverksamheten arbetat med att ta fram rutiner för kontinuitetshandling och krisberedskap. Avdelningen har genomfört riskanalyser och övat inför olika krisscenarion. Övningar har bland annat skett av skyfall och it-avbrott gemensamt med hela förvaltningen. Kategorisering av verksamheten har skett utifrån vilka delar som kan anses vara samhällsviktiga och avdelningen för avfallsverksamheten har tagit fram en kontinuitetsplan. Avdelningen har även

arbetat med att ta fram prioriteringsordningar avseende avfallshämtning tillsammans med entreprenörer, samt planerat för utställande för stödcontainrar när behov finns.

Enligt förvaltningen har ansvarsfördelningen mellan entreprenörer och förvaltningen vid olika möjliga scenarion nu blivit tydligare. Rutiner för specifika omständigheter finns sedan tidigare, såsom vid snö, halka och pandemi.

Uppföljningen visar att förvaltningen fört en dialog med Renova AB och den privata utföraren NÅS (Nordisk Återvinning Service) avseende kontinuitetsplanering och krisberedskap. Från och med 2024 finns krav på kontinuitetsplanering och krisberedskap inskrivet i avtalen med Renova AB. För de privata utförarna pågår fortfarande avtalen. I underlagen inför 2025 års upphandling kommer kravet skrivas in i avtalen även med privata utförare.

5.3.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden har omhändertagit rekommendationerna.

5.4 Uppföljning av styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering

Revisorerna granskade år 2022 styrningen och uppföljningen av Göteborgs Stads arbete med skyfallshantering. Granskningen medförde att vi riktade följande rekommendation till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att göra de framställningar som behövs för att kommunfullmäktige ska kunna fatta nödvändiga och välgrundade beslut om vilka skyfallsåtgärder som ska genomföras och när.

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom att beakta nämndens yttrande över granskningen samt genom att ställa frågor till förvaltningen. Uppföljningen visar bland annat att förvaltningen samarbetat med berörda förvaltningar i staden för att ta fram en ny modell för ledning och styrning av vattenfrågorna i Göteborg.

Det finns en samordningsgrupp – samordnad ledning vatten - för avdelningschefer i berörda nämnder som Kretslopp och vatten har ordförandeskap i. Grupperna är även indelade i olika sakområden.

I sin samordnande roll för skyfallsarbetet i staden har förvaltningen samverkat med stadsmiljöförvaltningen och exploateringsförvaltningen bland annat avseende investeringsplanering för allmän plats. En ny anvisning för dagvatten har tagits fram genom samarbetet samt nya principer för ansvar för samfälligheter.

Av uppföljningen framgår att det uppfattas vara av vikt att skapa horisontella band mellan förvaltningarna i skyfallsfrågan inom gemensamma sakområden. En utvärdering av samarbetet kommer att genomföras.

Förvaltningen har samarbetat med stadsledningskontoret och förslag till mål inom skyfallsområdet har skickats från kretslopp och vattennämnden för införlivning i stadens kommande klimatanpassningsplan. En skrivelse har tagits fram om vad man kan göra för skyfallsarbetet. Samtidigt lyfter förvaltningen att det fortfarande finns ett behov av nationell lagstiftning och finansieringsprinciper på området.

5.4.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden har omhändertagit rekommendationen.

5.5 Uppföljning av nämndens uppdrag som huvudman och beställare

Revisorerna granskade år 2021 nämndens uppdrag som huvudman och beställare. Granskningen medförde att vi riktade följande rekommendation till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att upprätta ett system för styrning, uppföljning och kontroll avseende avloppshantering som omfattar kraven på leverantörens tjänster samt har sin utgångspunkt i lagen om allmänna vattentjänster.

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom att ställa frågor till förvaltningen.

Vid uppföljningen år 2022 bedömde vi att nämnden behövde vidta ytterligare åtgärder för att upprätta ett system för styrning och kontroll av avloppshanteringen. Vidare bedömdes ansvarsförhållanden avseende huvudmannaskapet inte vara klarlagda.

Kommunstyrelsen har genom stadsledningskontoret genomfört ett arbete för att uppdatera kretslopp och vattennämndens reglemente, bland annat med anledning av att kretslopp- och vattennämndens huvudmannaskap inte omfattar den anläggning som Gryaab äger. Samtidigt ska kretslopp och vattennämnden bevaka va-kollektivets intressen.

Under året har ett gemensamt årshjul tagits fram för Gryaab och de delägande kommunerna med de möten som ska hållas i TED, teknisk ekonomisk delegation. TED har gett arbetsutskottet i uppgift att se över arbetsformerna i TED. Av uppföljningen framgår att samarbetet inte kommit längre när det gäller att upprätta ett system för uppföljning och kontroll.

Olika uppfattningar råder mellan Gryaab och förvaltningen för Kretslopp och vatten, om kretslopp och vattennämndens möjlighet att påverka och ha insyn i Gryaabs ekonomi och grunderna för avgiftsuttaget.

Kretslopp och vatten och Gryaab delar inte uppfattning om hur sidointäkter från avloppshantering ska hanteras. De tekniska samarbetsprojekten uppges dock fungera väl.

Inom ramen för granskningen av avgifter för vatten och avlopp har frågan om samverkan mellan Gryaab och kretslopp och vattennämnden, lyfts av stadsrevisionen.

5.5.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden behöver vidta ytterligare åtgärder för att upprätta ett system för styrning, uppföljning och kontroll i sin roll som huvudman och beställare för stadens va-anläggning.

Revisionskontoret bedömer därmed att rekommendationen kvarstår.

5.6 Uppföljning av nämndens förebyggande arbete mot oegentligheter

Revisorerna granskade år 2021 nämndens förebyggande arbete mot oegentligheter. Granskningen medförde att vi riktade följande rekommendationer till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att stärka systematiken i arbetet mot oegentligheter och åtgärda de områden som identifierats i granskningen.

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom att ställa frågor till förvaltningen.

Vid föregående års uppföljning bedömde vi att det förebyggande arbetet mot oegentligheter kunde stärkas ytterligare avseende ansvarsfördelningen för arbetet i organisationen och att risken för oegentligheter behövde beaktas i riskanalyser och internkontrollplaner/egenkontrollplaner på avdelnings- och enhetsnivå.

Förvaltningen har reviderat anvisningen för att motverka oegentligheter och otillåten påverkan. I anvisningen har ansvaret för arbetet mot oegentligheter tydliggjorts för bland annat chefer. Enligt anvisningen ansvarar chefer för att riskanalyser omfattar eventuella känsliga processer och att egenkontroller görs för att förebygga oegentligheter av olika slag.

Uppföljningen visar även att förvaltningen genomfört ett större arbete med att ta fram en systematik för riskanalysprocessen. Riskanalyser ska tas fram per avdelning och risken för oegentligheter ska ingå i dessa analyser. Riskanalyserna utgör en grund för avdelningarnas egenkontrollplaner för 2024 och har också varit ett underlag till förvaltningens samlade riskbild och internkontrollplan.

Förvaltningen har också arbetat med att medvetandegöra medarbetare om risker för oegentligheter genom utbildningsinsatser om otillåten påverkan.

5.6.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden har omhändertagit rekommendationen inom ramen för den granskning som genomförts.

5.7 Uppföljning av styrning, uppföljning och kontroll av va-nätets förnyelse

Revisorerna granskade år 2021 styrning, uppföljning och kontroll av va-nätets förnyelse. Granskningen ledde till att vi riktade följande rekommendationer till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att uppdatera och besluta om en aktuell målbild för förnyelsen av va-anläggningen, att ta fram en riskanalys med ett tydligt samband till denna målbild samt utveckla uppföljningen så att det blir tydligare hur behovet av förnyelse hanteras.

Vi har i år följt upp denna rekommendation genom att ställa frågor till förvaltningen och analysera underlag.

Vid föregående års granskning bedömde vi att åtgärder hade vidtagits för att omhänderta rekommendationen men att det fortfarande kvarstod arbete med att upprätta långsiktiga planer för verksamheten.

Uppföljningen visar att förvaltningen har tagit fram långsiktiga verksamhetsplaner och den lagstadgade vattentjänstplanen. Vattentjänstplanen har beslutats i kommunfullmäktige.

De långsiktiga planerna omfattar målbilder för förnyelsen av ledningsnätet och indikatorer har tagits fram för förnyelsetakten.

Arbetet med de långsiktiga planerna för avlopp och för vatten genomförs av enheten för långsiktig planering inom avdelningen Projekt och utveckling. Enheten samarbetar även med Chalmers i ett projekt om kostnads-nyttoanalys. Arbetet med vattentjänstplanen genomförs av enheten för stadsplanering på avdelningen Stadsutveckling.

De långsiktiga verksamhetsplanerna ska följas upp årligen i samband med genomförandet av nämndens nulägesanalys. Nulägesanalysen ska ligga till grund för kommande investerings- och verksamhetsnomineringar. Av nulägesanalysen inför 2024 framgår att förnyelsen av va-anläggningen är ett prioriterat utvecklingsområde för nämnden.

5.7.1 Bedömning

Vi bedömer att upprätthållandet av förnyelsetakten i anläggningen är en fortsatt utmaning för nämnden. Det är därför en positiv utveckling att nämnden utvecklat den långsiktiga planeringen. De långsiktiga planerna behöver även kopplas samman med nämndens ekonomiska förutsättningar och finansiering.

Revisionskontoret bedömer att nämnden har omhändertagit rekommendationen inom ramen för den granskning som genomförts.

5.8 Uppföljning av intern kontroll i redovisningsrutiner

Revisorerna granskade år 2022 nämndens interna kontroll i redovisningsrutiner. Granskningen medförde att vi riktade följande rekommendationer till nämnden:

Avseende löneprocessen:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att stärka den interna kontrollen i löneprocessen genom att upprätta en rutin för regelbunden kontroll av registrerade ändringar av grunddata i lönesystemet.

Avseende investeringsprocessen:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att upprätta rutiner för att analysera och bedöma nyttjandeperioder av befintliga tillgångar.

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att upprätta rutiner för att säkerställa att tillgångar i anläggningsregistret motsvarar en faktisk fysisk tillgång med servicepotential

Revisionsföretaget EY, som genomfört granskningen, har i år följt upp rekommendationerna.

Den uppföljande granskningen av löneprocessen visar att nämnden har tagit fram en rutin, men kontroll av ändringar av grunddata utförs av samma medarbetare som registrerat ändringen. Nämnden bör upprätta en rutin där lönesystemet kräver attest av ansvarig chef i systemet, innan gjord ändring av grunddata blir registrerad som giltig.

Uppföljningen av rekommendationerna avseende den interna kontrollen i investeringsprocessen visar att rutiner har upprättats för att analysera och bedöma nyttjandeperioder av befintliga tillgångar samt för att säkerställa att tillgångarna i anläggningsregistret motsvarar en faktisk fysisk tillgång. Rutinerna har fastställts och förvaltningen har planerat för implementering av rutinerna under 2024.

5.8.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden behöver vidta ytterligare åtgärder för att förbättra den interna kontrollen i löneprocessen. Rekommendationen avseende löneprocessen kvarstår.

Rekommendationerna avseende investeringsprocessen bedöms som omhändertagna.